

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

**Grönlund, M.; Lahti, M; Berglund, M. & Murto, T. 2020. Oma koti kullaa vai onko sittenkään...?
Talk-verkkolehti, Hyve / Health and Well-being 18.11.2020.**

Link to the original publication: [URL](#)

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Oma koti kullan kallis vai onko sittenkään...?

18.11.2020

Kirjoittajat

Minna Grönlund Terveystieteiden maisterivaiheen opiskelija, Turun yliopisto

Mari Lahti Yliopettaja, tutkimusvastaava, TtT, Turun ammattikorkeakoulu

Mari Berglund Lehtori, koulutusvastaava, TtM, Turun ammattikorkeakoulu

Tiina Murto Lehtori, FT, Turun ammattikorkeakoulu

Vallitseva koronatilanne on vaikuttanut ihmisten elämään monella tavalla maailmanlaajuisesti. Keväällä 2020 koronaepidemian ollessa pahimmillaan ihmiset ohjattiin eristäytymään koteihinsa. Epidemian seurauksena yhä useammalle koti muuttuikin lähisuhdeväkivallan näyttämöksi, loukuksi, josta oli vaikea päästä ulos. Euroopan laajuisesti lähisuhdeväkivalta on tilastojen mukaan lisääntynyt jopa 70 prosenttia. Myös Suomessa poliisien kotihälytystehtävien määrät ovat lisääntyneet edellisvuoteen verrattuna. Lähisuhdeväkivaltaan tukea tarjoava Nollalinja on saanut kesän 2020 aikana ennätysmäärän puheluita.

Rikoksentorjuntaneuvoston määritelmän mukaan lähisuhdeväkivalta on perheenjäsenten tai muiden läheisessä suhteessa elävien välistä ja usein kodeissa tapahtuvaa väkivaltaa. Sen muotoina voivat olla parisuhdeväkivalta, seurusteluväkivalta, lapsen kaltoinkohtelu, kunniaan liittyvä väkivalta sekä ikääntyneisiin tai vammaisiin kohdistuva väkivalta. Riskiä perheissä lisäävät mm. päihteiden käyttö, työpaikkojen menetykset, taloudelliset huolet sekä näistä ja muista syistä lisääntynyt stressi.

Lähisuhdeväkivallan uhrina on usein nainen

Uhrina voi olla kuka tahansa sukupuoleen, ikään, ammattiryhmään tai tulotasoon katsomatta. WHO:n ja YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin mukaan maailman laajuisesti joka kolmas nainen on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa kumppaninsa taholta. Suomessakin Ensi- ja turvakotien liiton mukaan noin 900 000 naista joutuu vuosittain lähisuhdeväkivallan uhriksi tai väkivallan uhan alaiseksi. Erityisesti raskaana olevat naiset sekä pienten lasten äidit ovat riskissä joutua lähisuhdeväkivallan kohteeksi.

Väkivaltaa käyttävä henkilö kokee usein tarvetta kontrolloida ja hallita niin omaa kuin läheisensä elämää.

Pikkulapsiperheet kohtaavat yllättäviä, arkea rasittavia tekijöitä, kuten yövalvomista sekä lapsen vaativiin kasvatuksellisiin tarpeisiin vastaamista. Mikäli vanhemmilla on tunteiden ilmaisussa tai hallinnassa vaikeuksia, se voi pahimmassa tapauksessa johtaa väkivaltaiseen käytökseen.

Lähisuhdeväkivalta onkin myös lapsen suuri turvallisuusriski. Jopa kolmannes lapsista joutuu näkemään vanhempiansa välistä väkivaltaa tai joutuu itse uhriksi.

Lisäksi vanhemmuuteen liittyy usein ulkopuolista suorituspainetta, joka voi asettaa voimavarat koetukselle. Väkivaltaa käyttävä henkilö kokee usein tarvetta kontrolloida ja hallita niin omaa kuin läheisensä elämää.

Lähisuhdeväkivallan seuraamukset ovat kalliita

Samalla kun koronaepidemia uhkaa maailmanlaajuisesti terveyttämme, sen rinnalle on noussut toinen kansanterveyttämme ja – talouttamme uhkaava haaste – lähisuhdeväkivalta.

Lähisuhdeväkivaltaa koskevat ilmoitukset ovat nousseet hälyttävästi useissa maissa koronaepidemian aiheuttamien rajoitustoimenpiteiden jälkeen. Apua tarjoavien järjestöjen nettipalveluissa ja hätäpuheluissa on ollut selkeästi enemmän yhteydenottoja poikkeustilan aikana.

Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen on kunnalle kattava ja kannattava investointi.

Euroopan laajuisissa tilastoissa ne ovat lisääntyneet jopa 70 prosenttia. Tilastokeskuksen mukaan myös Suomea koskevissa tilastoissa on tapahtunut 12 prosentin nousu viime vuoteen verrattuna. Nämä luvut antavat viitteitä siitä, kuinka huonosti monessa kodissa tälläkin hetkellä voidaan.

Väkivalta aiheuttaa uhrille usein vakavia ja pitkäkestoisia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia seurauksia. Näiden seurausten hoitaminen maksaa yhteiskunnalle suuria summia.

Ensi- ja turvakotien liiton mukaan kustannukset ovat keskiuuressa kaupungissa (noin 60 000 asukasta) yli 100 000 euroa kuukaudessa. Ehkäisy ja varhainen puuttuminen onkin kunnalle kattava ja kannattava investointi. Maailmanlaajuisesti kustannusten on arvioitu olevan jopa huikeat 1,3 biljoonaa euroa vuodessa.

Huomaa, puutu, pysäytä

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla on merkittävä rooli väkivallan tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa. Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen on haasteellista ja liian usein se jää pimentoon jopa ammattilaisilta.

Huolen herätessä on uskallettava ottaa asia puheeksi, puututtava sekä ohjattava uhri tai tekijä avun piiriin. Ammattilaisten tulee kysyä asioista suoraan, sillä useimmiten uhrin kokema voimakas pelko ja häpeä estävät häntä kertomasta tilanteesta oma-aloitteisesti.

Saattaa myös olla, ettei lähisuhdeväkivallan uhri itse edes tunnista olevansa väkivallan kohteena. Lapset hyötyvät väkivallan puheeksi ottamisesta ja tarvitsevat siihen apua, sillä he ovat usein tietoisia perheensä tilanteesta.

Huolen herätessä on uskallettava ottaa asia puheeksi, puututtava sekä ohjattava uhri tai tekijä avun piiriin.

Suomessa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) koordinoi lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyötä. THL:n verkkosivuille on koottu ammattilaisten käyttöön erilaisia keinoja väkivallan puheeksi ottamiseen, kohtaamiseen ja avun piiriin saattamiseen. Lisäksi sivustolla on tarjolla myös verkkokoulutusta ammattilaisille aihealueesta.

Lähisuhdeväkivallan uhreille ja tekijöille on tarjolla tukea seurakunnan sekä järjestöjen kautta. Sivustoilta löytyy tietoa väkivallan tunnistamiseen, siitä selviytymiseen ja avun hakemiseen. Tarjolla on myös keskustelutukea esimerkiksi chatin välityksellä.

Uudenlaisia keinoja on kehitteillä

Lähisuhdeväkivallan lisääntyminen ja tarve uusille, innovatiivisille ja helposti saavutettaville menetelmille sen ehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen on huomioitu laajasti myös Euroopassa. Turun ammattikorkeakoulussa on valmisteltu ja haettu rahoitusta kansainväliselle DOMINO-hankkeelle (*Educational mobile application for prevention of Domestic violence*). Sen tarkoituksena on luoda koulutuksellinen mobiiliapplikaatio nykyisten ja tulevien sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten avuksi lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen, ehkäisyyn ja puuttumiseen.

Artikkeli on **Mielenterveyden edistäminen** -tutkimusryhmän julkaisuja.

Tukea ja apua lähisuhdeväkivallan uhreille, tekijöille sekä ammattilaisille:

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/apua-sinulle/>

<https://nettiturvakoti.fi/>

<https://apuaeroon.fi/>

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/vauvaperhe/>

<https://www.naistenlinja.fi/>

<https://tukinainen.fi/>

<https://www.riku.fi/>

<https://selko.fi/jos-joudut-rikoksen-uhriksi/>

<https://www.miessakit.fi/>

Kuvat: Pixabay

LÄHTEET:

D., Ertan, W., El-Hage, S., Thierrée, H., Javelot & C., Hingray. 2020. COVID-19: urgency for distancing from domestic violence. European Journal of psychotraumatology, VOL. 11, 1800245, 1-

6. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/20008198.2020.1800245?needAccess=true>

Ensi- ja Turvakotien liitto.2020. Eduskuntavaalit 2019. Viitattu

29.10.2020. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/vaikuta-yhteiskuntaan/eduskuntavaalit-2019/#suomesta-vakivallaton-naisille-ja-lapsille>

Ensi- ja Turvakotien liitto. 2020. Päätäjälle. Viitattu 29.10.2020. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/vaikuta-yhteiskuntaan/kuntavaalit-2017/>

Ensi- ja Turvakotien liitto. 2020. Tunnista väkivalta. Viitattu 14.10.2020. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/>

Kirsi, K., Mäki, M. & Mikkonen, N. 2020. ”Pysykää kotona” on helppo sanoa, mutta mitä jos koti ei olekaan turvallisin paikka? Korona tilanne lisäsi hälytyksiä. YLE. Viitattu 29.10.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11259988>

Koronavirus. 2020. Koronaepidemian vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. THL:n seurantaraportti, viikot 39–40/2020. Viitattu 20.10.2020. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139889/Viikko%2041-2020%20-%20Koronaepidemian%20vaikutukset%20hyvinvointiin%20palveluihin%20ja%20talouteen.pdf?sequence=43&isAllowed=y>

M., Mazza, G. Marano, C., Lai, L., Janiri & G., Sani. 2020. Danger in danger: Interpersonal violence during COVID-19 quarantine. Psychiatry Research. 289. 113046, 1–3.

Rikostorjuntaneuvosto. 2020. Lähisuhdeväkivalta. Rikoksentorjunta.fi. Viitattu 21.10.2020. <https://rikoksentorjunta.fi/lahisuhdevakivalta>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Suomessa arvioidaan lähisuhdeväkivallasta aiheutuvat kustannukset. Tiedote 177. <https://stm.fi/-/suomessa-arvioidaan-lahisuhdevakivallasta-aiheutuvat-kustannukset>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Lähisuhdeväkivalta. Viitattu 13.10.2020. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon-tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Väkivallan ehkäisy. Viitattu 13.10.2020. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon-tueksi/vakivallan-ehkaisy>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Koronaepidemian vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. Viitattu 20.10.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/ajankohtaista/koronan-vaikutukset-yhteiskuntaan-ja-palveluihin>

UN WOMEN. 2020. The COVID Shadow pandemic. Domestic violence in the world of work. A call to action for the private sector, 1-11. <https://www.weps.org/sites/default/files/2020-05/COVID-19%20DOMESTIC%20VIOLENCE%202020%20%28FINAL%29.pdf>

Yhdistyneet Kansakunnat. 2020. Pandemian synkät luvut: Kotiväkivalta ja COVID 19. Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tiedotuskeskus. <https://unric.org/fi/5250-2/>

WHO. 2020. In WHO global pulse survey, 90% of countries report disruptions to essential health services since COVID 19. Viitattu 20.10.2020. <https://www.who.int/news/item/31-08-2020-in-who-global-pulse-survey-90-of-countries-report-disruptions-to-essential-health-services-since-covid-19-pandemic>

WHO. 2020. COVID -19 and violence against women. What the health sector/system can do. World Health Organization. Viitattu 14.10.2020.